

Uit de praktijk CORAZONES UNIDOS

Zorg voor personen met een handicap over de grenzen heen

Diane LUYTS¹

In het begin van dit jaar vertrok een personeelslid van vzw Stijn opnieuw voor het tweede jaar als vrijwilliger naar Nicaragua. Samen met haar man zal ze gedurende een jaar meewerken in een project ter ondersteuning van mensen met een beperking in de landelijke regio Terrabona. Dit is geen toevallige inzet maar een welbewust engagement.

In de missie van onze organisatie staat: 'De centra die deel uitmaken van vzw Stijn willen op een deskundige en geïnspireerde wijze het welzijn van personen met een handicap bevorderen'. Vele andere organisaties hebben een gelijkaardige missie geformuleerd. In deze missie wordt geen land vermeld. Misschien aanvankelijk omdat het een evidentie was: we wonen en werken in Vlaanderen, daarom zijn we als organisatie hier actief. Op een bepaald moment werden er vragen gesteld bij die evidentie.

Ontwikkelingskansen bieden

Ook in andere landen leven mensen met een beperking, vaak in veel moeilijker omstandigheden dan in Vlaanderen. Hier stellen we dat mensen met een handicap even goed een gelukkig leven kunnen leiden, in sommige andere landen is eenzelfde beperking letterlijk levensbedreigend. Beperkingen die in onze ogen vrij goed gecompenseerd kunnen worden met eenvoudige aanpassingen, hulpmiddelen of medische ingrepen, zorgen in andere landen voor levenslange isolatie. Kinderen krijgen geen ontwikkelingskansen omwille van zaken die 'op te lossen' zijn.

Een aantal mensen uit onze bestuursorganen stelden luidop de vraag of we als organisatie ook geen rol hadden te spelen naar mensen met een handicap in ontwikkelingslanden. Dat er geen land vermeld werd in onze missie, werd zo plots veel minder een evidentie. Zuiver vanuit het hart gesproken was niemand tegen een

---

1 De auteur is directeur van de Dienst Ambulante Begeleiding van de vzw Stijn. Contact: DAB.DianeL@wegwijs.stijn.be.

engagement in ontwikkelingslanden, maar er waren wel andere bezwaren. Sommige daarvan waren van praktische aard. Daarom gingen we ons licht opsteken bij collega's die al veel meer ervaring hebben met samenwerking met het zuiden. We waren zeker niet de eerste organisatie uit de sector die een dergelijk engagement opnam. Sommige organisaties hebben een jarenlange sterke traditie in ontwikkelingswerk, en van hen konden we leren. Praktische bezwaren zijn immers oplosbaar.

Een belangrijk inhoudelijk tegenargument was echter het volgende: we zijn zelf een organisatie die beroep doet op giften en die een belangrijk deel van haar inkomsten uit fundraising haalt. Mensen die ons steunen, willen iets doen voor mensen met een beperking in Vlaanderen. Als deze schenkers ontwikkelingsprojecten willen steunen, kunnen ze dat rechtstreeks doen. Het geld dat wij uit fundraising binnen krijgen, is wel degelijk voor gehandicaptenzorg in Vlaanderen bedoeld. Dit argument werd meegenomen in de uiteindelijke beslissing.

Uitwisseling van know how...

De leden van onze bestuursorganen besloten dat we als organisatie wel degelijk een opdracht hebben om mensen met een beperking te helpen in andere landen. Maar we mogen dat niet doen door geld dat voor hier is ingezameld door te sluizen naar elders. Wat we wel kunnen en moeten doen is onze know how overdragen naar het zuiden. Verder kunnen we specifieke steunacties organiseren voor projecten in het zuiden, waarbij het voor de schenker duidelijk is dat zijn centen naar daar gaan.

Know how zit in de hoofden en de handen van mensen. Know how overdragen betekent

mensen uitwisselen. En dat is een pak moeilijker dan geld storten. Mensen kan je zo maar niet verplaatsen. Bovendien zou het niet correct zijn gesubsidieerd personeel in een ander land te laten werken omwille van dezelfde redenen die gelden voor de fundraising: de maatschappij stelt de subsidies ter beschikking voor de mensen met een handicap hier, we mogen die niet afleiden voor een ander doel.

...via uitwisseling van personeel

Uiteindelijk kwamen we tot een model waarbij we personeelsleden, die zichzelf hiervoor opgeven, gedurende een periode vrijstellen van arbeidsprestaties en gedurende die periode ook geen loon uitbetalen (hun contract wordt tijdelijk geschorst). Alle kosten worden evenwel gedragen door vzw Stijn. Dit zijn vooral: vliegtuigtickets, woon- en leefkosten ter plaatse en verzekering tegen medische risico's. Op die manier hebben de vrijwilligers/personeelsleden gedurende de periode dat ze weg zijn geen inkomsten, maar ook geen uitgaven en blijven ze in orde met de sociale wetgeving hier.

Vervolgens hebben we een oproep gedaan bij onze personeelsleden enerzijds om kandidaat-vrijwilligers te zoeken, maar anderzijds ook om projecten in het zuiden voor te stellen waarmee ze al een band hadden en waar we een meerwaarde zouden kunnen betekenen. De voorwaarden om in aanmerking te komen als project waren dat het moest gaan over mensen met een beperking, dat het projecten waren die open stonden voor een inbreng vanuit Vlaanderen en dat de projecten ter plaatse goed verankerd moesten zijn. Dat laatste was zeer belangrijk.

“**Het moest gaan over mensen met een beperking, over projecten die open stonden voor een inbreng vanuit Vlaanderen en die ter plaatse goed verankerd zijn.**”

We wilden alleen projecten steunen die – op termijn – op eigen benen kunnen staan, die kunnen overleven ook zonder onze steun. Onze steun is per definitie beperkt en tijdelijk. We willen geen ‘eigen dienstencentra van onze vzw’ oprichten in deze landen, maar ondersteuning geven aan lokale initiatieven. We willen de eigen kracht van de mensen ter plaatse stimuleren en ondersteunen in plaats van zaken naar ons toe te trekken of over te nemen.

Een eerste project in Guatemala

Het eerste project dat we op die manier ondersteunden was een beginnend dagcentrum in het bergdorp San Rafaël in Guatemala. In dat dorp kwamen elke dag een tiental mensen met een handicap naar een gebouwtje met twee lokalen. In het ene lokaal werkte een kinesiste, in het andere lokaal werd les gegeven (in lezen en schrijven). De kiné werd gegeven door een plaatselijke medewerkster die daarin reeds werd ondersteund door vrijwilligers uit Vlaanderen: een groep kinesisten uit het Leuvense die de vzw Tumbador hadden opgericht en die Vlaamse kinesisten tijdelijk uitsturen naar ontwikkelingsprojecten.

Wij besloten ons te richten op het schooltje en vonden in ons personeelsbestand een opvoedster die bereid was een jaar naar Guatemala te gaan. Gedurende dat jaar werd het aanbod uitgebreid van lezen en schrijven naar zelfredzaamheidsstrainingen. We introduceerden in het schooltje de idee dat niet iedereen op dezelfde

manier (klassikaal) dezelfde vaardigheden kon leren of zelfs nodig had, dat er een verschil was tussen iemand met een zuiver motorische beperking en iemand met een mentale beperking, enz. Allemaal zaken die voor ons vanzelfsprekend zijn, maar ginder nog helemaal niet duidelijk waren.

Ondertussen bouwde het plaatselijke comité aan een nieuw en groter onderkomen, zodat er ruimte werd gecreëerd voor de opvang van extra mensen. Ook werden de lokale kinesiste en onderwijzeres voor een korte periode naar België gehaald, om ook op die manier aan kennisoverdracht te doen.

Na het eerste jaar ondersteuning was duidelijk dat het werk daar nog niet af was. Een tweede vrijwilligster/personeelslid werd gezocht en gevonden, en ook zij vertrok voor een jaar naar San Rafael. Het nieuwe onderkomen was ondertussen klaar. Steeds meer mensen met een handicap vonden de weg er naartoe. Het aanbod van activiteiten werd stelselmatig uitgebreid. Het centrum evolueerde, mede dank zij onze inbreng en die van de vzw Tumbador, tot een heus dagcentrum waar meer dan 40 mensen terecht kunnen. Er werden ook extra personeelsleden aangetrokken, mensen van ter plaatse.

Ondertussen was het lokale comité dermate gegroeid dat we vonden dat ze het op eigen houtje verder zouden kunnen roeien. Daarom beslisten we na dat tweede jaar samen om geen vrijwilligers vanuit Vlaanderen meer te sturen, maar de situatie ter plaatse wel te blijven opvolgen via skype en via kortere bezoeken ter plaatse (ex-vrijwilligers die voor 2 weken terugkeren met vakantie). We zijn ondertussen ongeveer drie jaar verder en de zaken gaan nog steeds goed. Het dagcentrum draait prima, ons doel is bereikt.

Een nieuw initiatief in Nicaragua

Zo kwam er voor ons ruimte vrij om een nieuw initiatief te ondersteunen. We deden opnieuw een oproep onder onze personeelsleden. Deze keer kozen we voor een startend initiatief in Nicaragua. Nicaragua is het tweede armste land van Latijns-Amerika. Meer dan de helft van de bevolking leeft er onder de armoedegrens met een inkomen van minder dan 2 euro per dag. De bevolking leeft er voornamelijk van landbouw en informele economie.

In de streek van Terrabona, een landelijk bergachtig dorp met 52 deelgemeenten, was de zorg voor mensen met een handicap zo goed als onbestaande, maar er was de wil om daar iets aan te veranderen. Een lokale NGO, onder leiding van een Vlaamse arts² die al meer dan 30 jaar woont en werkt in Nicaragua, wilde een project opzetten om de kinderen met een beperking in de streek te contacteren en in kaart te brengen. Alle hulp was daarbij welkom. Het project droeg de naam Corazones Unidos, wat 'verenigde harten' betekent.

Het belang van goede diagnostiek

Opnieuw zochten en vonden we een personeelslid dat bereid was om naar daar te gaan, aanvankelijk voor een half jaar. En er bleek een extra troef te zijn: haar echtgenoot wilde mee-gaan. Zo hadden we meteen twee vrijwilligers ter plaatse. Het eerste werk was het opsporen van de kinderen met een beperking en het komen tot een eerste ruwe diagnose: visuele beperkingen, auditieve beperkingen, motorische beperkingen, mentale beperkingen.

“**Het eerste werk was het opsporen van de kinderen met een beperking en het komen tot een eerste ruwe diagnose.**”

Vervolgens werden 'diagnostische reizen' georganiseerd. Zo werd een busje gehuurd om met een groep mensen (want ondertussen werd duidelijk dat niet alleen kinderen, maar ook volwassenen een beroep deden op de Vlaamse vrijwilligers) naar een oogarts te gaan in de hoofdstad Managua. De hoofdstad is de enige plek in het land waar voldoende en degelijke medische kennis aanwezig is. De diagnoses en behandelingen in het medisch centrum van de organisatie Los Pepitos in Managua zijn kosteloos, op voorwaarde dat er een samenwerking is met de regionale hulpcentra. De mensen uit Terrabona hebben echter niet de middelen noch de kennis en vaardigheden om er te geraken, een afspraak te maken, enz. Onze vrijwilligers helpen en begeleiden hen daarbij.

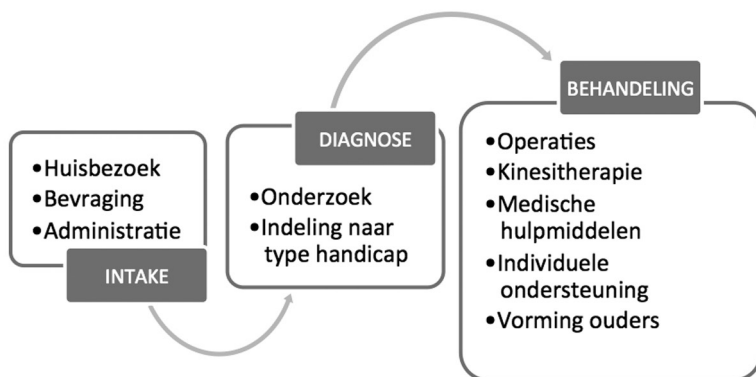
Op zoek naar oplossingen op maat

Diagnostiek is één ding, een oplossing bieden is een ander. Voor sommige mensen werden afspraken gemaakt voor een operatie, voor anderen werden hulpmiddelen gemaakt, bij nog anderen werden comfort verhogende aanpassingen geïnstalleerd. Zo werden bijvoorbeeld aangepaste stoelen en bedden uitgetekend, ter plaatse op maat gemaakt door een plaatselijke schrijnwerker en naar de persoon met een beperking toe gebracht door onze vrijwilligers, er werden toegankelijke latrines en douches gebouwd, er werden brillen en anti-epileptische

2 Dr. Toon Bongaerts is coördinator van de Damiaanactie voor de preventie en behandeling van berglepra en tuberculose in Latijns Amerika (Brazilië, Nicaragua en Guatemala) en was voordien coöperant van Oxfam.

medicatie verdeeld, voor kinderen met motorische problemen werd een plaatselijke kinesist gezocht en aangeworven, er werd vorming

gegeven aan de lokale bevolking over hoe men moet omgaan met mensen met een beperking, enz.

Hoewel het de bedoeling was een half jaar te gaan om het project mee op te starten, zijn de twee vrijwilligers uiteindelijk bijna een jaar gebleven, en zijn ze na een korte onderbreking in Vlaanderen, momenteel terug naar ginder vertrokken voor nog een jaar extra. Het is de bedoeling nog meer de plaatselijke mensen bij de werking te betrekken, zodat zij op termijn het werk van de Vlaamse vrijwilligers kunnen overnemen. Ook in Nicaragua lijkt dat te gaan lukken.

“ Het is de bedoeling nog meer de plaatselijke mensen bij de werking te betrekken, zodat zij op termijn het werk van de Vlaamse vrijwilligers kunnen overnemen. ”

Met beperkte middelen kan er heel veel...

Ondertussen worden er sponsoracties op touw gezet, zoals een mountainbike sponsortocht

met bezoek aan het project ter plaatse, waarvoor de deelnemers bereid zijn extra te betalen ten behoeve van het project. Zonder financiële middelen kan men natuurlijk niets doen, maar het is ondertussen ook wel duidelijk dat men met een beperkt budget veel meer kan bereiken dan hier. Duizend euro ginder is veel meer dan duizend euro hier. En de marge voor vooruitgang in het leven voor personen met een beperking is er veel groter dan hier. Met ‘eenvoudige’ zaken kan men spectaculaire resultaten boeken. Met een minimum aan tijd en deskundigheid wordt een maximum aan vooruitgang bereikt in de kwaliteit van het leven van sommige mensen met een beperking.

Corazones Unidos kreeg er op die manier een betekenis bij. Oorspronkelijk bedoeld om een verbinding te leggen tussen mensen met een beperking en zonder, legt de naam nu ook een verbinding tussen Vlaanderen en Nicaragua.

Wie meer over het project wil weten, kan op de blog van de vrijwilligers terecht: <http://www.rigenicaragua.blogspot.be/>.